

Hitler zahteva od Stalina več "sodelovanja"

NACIJSKA NEMCIJA POREBUJE V SVOJ "NOV RED" UKRAJINSKO ŽITNICO IN DRUGA PRIRODNA BOGASTVA SOVJETSKIE UNIJE. — TAJNA POGAJANJA V TEKU

Podjarmljenje Evrope za Nemcijsko ni bilo težko delo. Težji problem zanjo pa je, kako jo preživljati. Evropa je bila odvisna od ameriškega uvoza in pa ad prometa z Afriko in Azijo.

V sled angleške blokade in kooperacije Zed. držav z Anglijo je dovoz iz Amerike ukinjen, pa tudi iz Afrike. Prost pa je le preko Sovjetske Unije, ki je v dobavljanju blaga Nemci v sedanji vojni glavna opora.

Rusija mora v "nov red"

Zivila, rude, žito, bombaž itd., ki jih je doslej pošiljala Rusija Nemcijski, je morala slediti plačati — ne sicer v denarni, nego z blagom. A čimdalj traja vojna, težje je Nemcijski vršiti ta promet na temelju izmenjanja, pa zahteva, da ga ji podjarmljene dežele dajejo na upanje.

Enako zahtevo je dobila iz Berlina tudi Sovjetska Unija.

JOSEF STALIN

Hitler je vladil v Moskvi pojasnil, da ker so se Zed. države odločile pomagati Angliji z živili in vsem drugim potrebnim blagom, ne da bi od nje za to pomoč zahteval kakšno povračilo, si mora tudi Nemcijski dobiti enako pomoč. V sedanji položaju ji jo da lahko edino Sovjetska Unija.

Hitler, ki hoče, da postane vsa Evropa "nemški življenjski prostor", ve, da dežele, ki jih ima pod seboj sedaj, ne pridejo zadost, da bi vzdržale tak življenjski standard, kakršnega hoče on, vrh tega pa jih manjka tudi surovin. Toda ako se v nacijski nov red vpiše direktno tudi Rusija, bo problem rešen. Anglija tudi s pomočjo Zed. držav take Nemcijske ne bo mogla uzenobiti, pravijo v Berlinu.

Kaj stori Stalin?

Nemški pritisk na Rusijo se je začel večati zaeno s povečanjem ameriške podpore Angliji. Ko je Stalin uvidel, da bo Hitler zahteval od Sovjetske Unije več in več, je odstavil Molotova od predsedništva vlade in se ji sam postavil na čelo.

Nedovomno ga skribi, kajti ko je sklenil famozni pakt s Hitlerjem, je bila Nemcijska še razmeroma šibka in velika večina evropskih dežel proti njiju. Sedaj so vse pod njeno komando in vse ji služijo. In čim bolj se jačala nemška moč, nižje je padal vpliv Rusije.

Rusija začala Nemcijsko ne samo z živili in rudami, nego posebno še z oljem, ki je za sedanji način vojskovanja najvažnejše sredstvo. Tanki, aero-

plani in drugi vojni stroji so brez pomena, če bi zmanjkalo olja. Rusija ga Nemcijski pošilja po železnicih in pa preko Crnega morja. Dosedaj je Nemcijska s temi dobitvami še prilično izhajala, posebno ker si je osvojila tudi oljna polja v Rumuniji, toda boji se, da će se bo vojna zavlekla, ji bo začelo tega sredstva zmanjkovati, pa hoče, da Rusija to upošteva in ji pomaga bolj kot sedaj.

Ljudstvo hoče kruha

Druga skrb Nemcijski je preživljvanje podjarmljenih ljudstev. Hitler je pred nekaj leti v svojem govoru v rajoštagu izjavil, da će bi imel on Ukrajino, bi imela dovolj kruha vsa Evropa. Od vsega začetka njegovih načrtov in sanj je Ukrajina uključena v "nemški življenjski prostor". V prejšnji vojni si jo je podvrgel kajzer, v sedanji sega po nji Hitler.

Stalin, ki se je hvalil, da jo bo branil pred komurkoli, se tajno pogaja s Hitlerjem že več mesecev, ker menda res želi, da se bi otel "imperialistične" vojne. A pri tem vidi, da je Hitler potegnil svojo mejo skozi do Dardanel in daj je sedaj Črno morje bolj nemško kakor rusko, in enako tudi Baltsko morje.

Vsa podjarmljena ljudstva v Evropi so v občutnem pomankanju, poleg njih pa tudi "zmagavita" Italija in Francova Španija. Zed. države, ki so nekaj časa v pričetku tega leta kazale dobro voljo pomagati Franciji in Španiji, so dovazanje živil ukinila. Hitler mora torej skrbeti, da se tem ljudem pomaga vsaj za silo. V ta namen je pozval Rusijo, da naj pristopi direktno v njegov "nov red" in postane zaeno z ostalo Evropo enotna ekonomična celica in s svoje gospodarstvo uredi po navodilih berlinske (Hitlerjeve) centrale.

Strah pred nemško invazijo

Rusija je od avgusta 1939, ko je sklenila zvezo s Hitlerjem, pa dosedaj, skušala ugoditi Nemcijski v vsakem oziru. A sedaj jo je vendarle zaskrbelo. Kaj, če bi moralna tudi ona postati nekaka druga Italija in se ravnat gospodarsko in politično v smereh, ki jih ji bi narekal Berlin!

Poročilo o tajni borbi sovjetske vlade s Hitlerjem prihaja, jo zadnjih par tednov iz Ankara (Nadaljevanje na 3. strani.)

Ena izmed najboljih postav, kar jih je bilo sprejetih poslednjega leta v prid onih, ki se preživljajo z delom, je tista, ki določa maksimalni delavnik in minimalne plače.

Ze mnogo delodajalcev, ki so jo kršili, je bilo kaznovanih, večinoma s tem, da so moralni svojim delavcem doplačati vse, kar so jim dajali premalo, in pa še kazni povrhu.

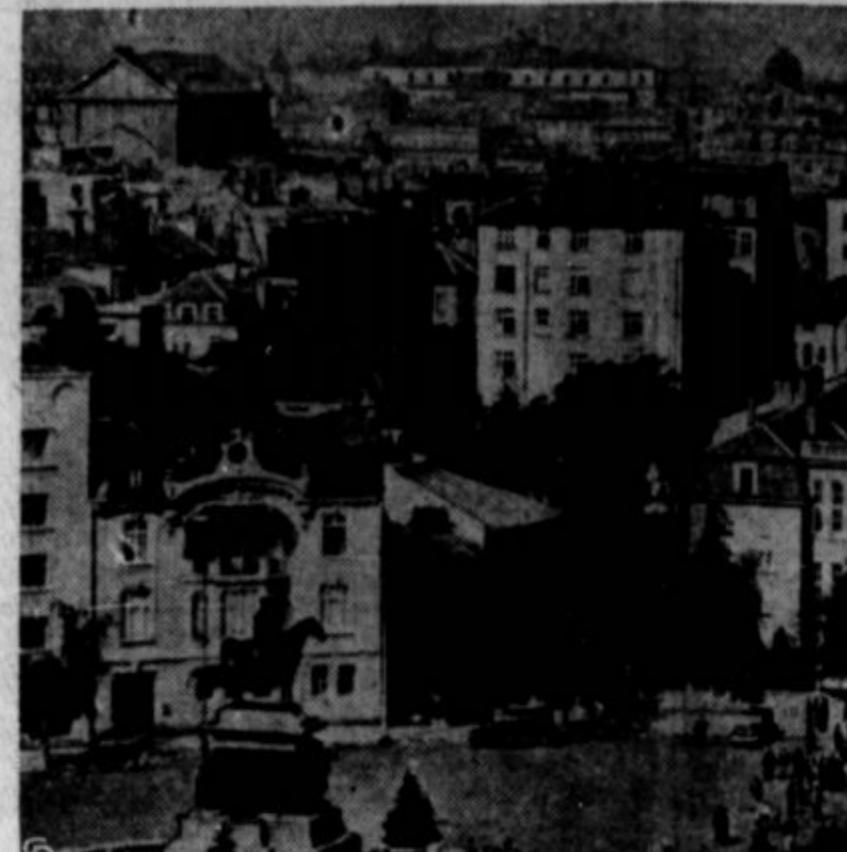
Oddelek v delavskem delovnem partnertvu, ki se imenuje Wage and Hour Division, prispeje vsoho obtožbo proti delodajalcem, ki kajo ta zalcen, in če ugotovi, da je družba postavila res prilomila, ali da se ni ravnala po nji, odredi, koliko mora de-

lavcem plačati za nazaj in še posebej za nadure.

Nedavno je omenjeni oddelek ukazal kompanijam, ki producira razne predmete iz papirja, zvišati mezo na 36, 38 in 40c na uro. Okrog 50,000 delavcev je prizadetih. Omenjena lestvica je nizka, toda za delavce, ki je bodo deležni, pa je velika pridobitev. Večinoma so to ženske in otroci, ki so služili le po kak dolar do dva na dan.

Proti tej postavi so se upirali najbolj delodajalcem v južnih državah, ki so v mnogih obratih plačevali povprečno po 15 do 25c na uro, in pa razni mali podjetniki ter obrtniki v osta-

BOLGARIJA "PAMETNO" RAVNALA

Listi v Bolgariji hvalej kralja Boris in njegovo vlado, ker je v sedanji vojni znal "poiskati pravo zaveznično" (Nemcijsko). Pravijo, da ako bi bil sledil zagledu Jugoslavije, bi jo Nemci okupirali siloma in Bolgarija bi bila na izgubi v vsakem oziru. Tako pa je pridobila brez vojne velik del Jugoslavije in kos Grčije. Na gornji sliki je glavno bolgarsko mesto Sofija. Angleški so pretilli, da ga bodo njihovi letalci bombardirali, toda grožnje niso izvrili.

PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Vojni tajnik Stimson je zvišal delavnik v svojem departmantu z 39 na 44 ur na teden. Plača je ostala nespremenjena. V vojnem oddelku (War Department) je uposlenih 14,000 ljudi. Med njimi je tudi par Slovencev.

Ameriška vlada je na zahtevo Nemcijske svoj poslanški urad v Parizu dne 7. junija pošlala ukilnico v "nemški življenjski prostor". V prejšnji vojni si jo je podvrgel kajzer, v sedanji sega po nji Hitler.

Anglija je navajena v sedanji vojni bolj porazov kakor zmag. Vendar pa se njeni borbni ponašajo, da so v zadnjih treh mesecih potopili 83 nemških ter italijanskih tovornih ladij.

Rumunija ima po okrušenju še 13,000,000 prebivalcev, izmed teh 1 milijon v Bukarešti. Ljudsko štetje je bilo izvršeno 6. aprila.

Ameriški poslanik Winant, ki se je nedavno vrnil iz Londona, da o stanju Anglie Roosevelt in tajniku Hullu osebno poroča, pravi, da Velika Britanija v svojih vojnih naporih še nič ne omaguje. Mnogi so namreč smatrali, da se je Winant vrnil zato, da bo Roosevelt vzel našo vlast v "nemški življenjski prostor".

Rusija poskuša operirati svoje trgovske ladje tudi z "mor-narkami". Komsomska Pravda piše, da se je eksperiment zelo dobro obnesel. Pa tudi mornarji so zadovoljni, da jim mornarke delajo družbo.

Bolgarski kralj Boris je bil s par svojimi ministri nedavno na obisku pri Hitlerju in nemškemu ministru vnačnih zadev von Ribbentropu, ki sta mu pojasnila, kakšno vlogo sta določila Bolgariji v "novem redu".

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Angleška delavska stranka se izrekla za borbo do konca

Angleška delavska stranka je na svoji štirideseti redni konvenciji zavrgla vse rezolucije za sklenitev miru s Hitlerjem in izjavila, da le tak mir bo kaj vreden, v kakršnem ne bo nobenega diktatorja.

Konvencija je dala zaupanje vodstvu delavskih strank in izjavila, da je angleški proletariat pripravljen vztrajati v borbi za poraz nacizma.

Delegati delavskih strank glasujejo na podlagi številčnega člana, ki jih zastopajo. Za rezolucijo, s katero se odobrava dosedanje delo strankinega vodstva in za nadaljevanje vojne, dokler ne bo osišče porazeno, je bilo oddanih 2,430,000 glasov, proti pa samo 19,000.

Angleško delavstvo pač ve, kaj bi se zgodilo z njim, ako bi tudi Anglijo doletela enaka usoda, kakor je Francijo, Belijsko ter druge poražene.

Vlada preiskuje časopise tujerodcev

Zvezna vlada je že pred več meseci začela preiskovati organizacije tujerodnega prebivalstva in njegovo časopisje. Proletarec je v justičnem departmantu vsled denunciacij označen za komunističen list. Ko so nas vprašali za pojasmila in naročili list, smo jim pojasnili, da je Proletarec socialistično glasilo.

V soboto 7. junija pa se je v našem uradu oglašil član zveznega detektivskega oddelka (FBI), da poizve, kaj in kdo smo in kaj propagiramo. FBI ima nalogo dobiti take podatke od vseh listov, ki izhajajo v neangleških jezikih. Od onih, ki izhajajo v angleščini, pa jih že.

Ta preiskava nima značaja kake persekcije, nego je uvedena le raditev, da bo imela vlastna podatke o tendencah vseh časopisov, ki izhajajo v Zed. državah.

Znižanje odmerkov mesa v Nemčiji

Z dnem 2. junija so v Nemčiji znižali odmerki mesa 20 oddelek, ker je sedaj na razpolago že mnogo svežega sočivja. Odmerki masla se istegajo dne zvišajo, toda sorazmerno se znižajo dovolitve drugih masti. Po omenjenem datumu bo dovoljeno kupiti oziroma porabiti vsakemu 500 gramov (en funt) mesa na teden, delavcem pri težkih poslih pa dva funta na teden.

Leon Blum bičan

Ameriški pronacijski tisk še vedno slika v člankih in karikaturah Leona Bluma za krivca propada Francije. Delajo s tem silovito krivico njemu, resnicni in zgodbini.

če bo večina zanjo, se jo prodasti za njihovo zastopnico v vseh pogajanjih z družbo. Tu je Henry Ford, ki je mislil, da se mu ne bo treba z unijo nikdar spuščati v pogajanja, se je moral premisliti. Ni čudno, da se tudi on tako hudoje zoper za zakon.

Poleg teh je za delavce žalna pridobitev brezposelnostna zavarovalnina in zvišanje starostne pokojnine, ki pa je že vedno veliko preniza. Ampak začetek je bil storjen. S pomočjo zakonodaj si ljudstvo življenjske razmere lahko temeljito izboljša. Dasi so te pridobitev velikega pomena, so vendarle še drobtine.

NOV NOTRANJI BOJ V Č. I. O. VSLED STAVK V OBGRAMBNI INDUSTRIJI

UMESAVANJE KOMUNISTOV POGUBA ZA UNIJE. — STAVKA V INGLEWOODU, NJEN POČETEK IN KONEC. — ROOSEVELT SE ODLOČIL ZA UPORABLJANJE SILE

Murray se otepa "priateljev"

Sedanji predsednik CIO, Philip Murray, se otepa "komunistov", a so v njegovih unijah in na plačilnih listih pridruženih unij takdo dobro utrjeni, da je za enkrat proti njim brez moči. Se celo energični Richard T. Frankensteen, ki je bil svoječasno tudi ob dolžen za komunisti, je bitko s komunisti sedaj izgubil, čeprav je eden glavnih vodilov aeroplanskih tovarni v Inglewoodu v Kaliforniji, bo imela dalekosežne posledice.

Nastala je na iniciativi odbora lokalne unije. Dvanajst tisoč delavcev je odložilo orodje. Baje le kakih tri tisoč je bilo organiziranih.

Kaj so motivi?

Odbor unije, ki je stavko pričel, je oznanil tri glavne zahteve: minimalno mezo 75c na uro; zvišanje plače 10c na uro; zaprtje delavnic. Njegovo mnenje je, da se bi lahko preprečilo v korigiranju na posel, uveljaviti svoj odlok, je posegel vmes predsednik Roosevelt, ki je zasegel tovarno z armado in s tem končal stavko. Njegovo mnenje je, da se bi lahko preprečilo v korigiranju delavstva, družbe in deželne obrame.

In ker se to ni zgodilo, so stvar preiskali zvezni detektivi in predsednik sporocili, da se je stavka pričela ne zaradi zahtev po zvišani mezzi — če, da je bila to le pretveza, pač pa, da se ovira oboroževanje Zed. držav.

Ker je to načelo v svoji "novi liniji" komunistična stranka javno naglasila, je naravno, da ameriška vlada ne more dopustiti Hitlerju, Mussoliniju in Stalinu unikit ali ovirati ameriško proizvodnjo mašinerije, niti ne, da se je bi oviral.

Proti zboljšanju razmer

Vsi komunisti, razen kar jih je še na plačilnih listih kominterne, so pred kongresnimi odseki in drugimi komisijami pričali, da je kominterna proti izboljšanju življenjskih razmer pod sistemom, kakršen je še v Zed. državah, v Angliji, Avstraliji, Kanadi itd. Kar ona heče je kaos in s tega stališča uravnava svoje intrige tudi v tej deželi.

Komunisti na podlagi svoje nove linije zlorabljajo posebno unijo CIO. Murray, Hillman in drugi nasprotniki "komunistične linije" pa apelirajo na članstvo unij CIO, naj se nikar ne pusti vleči za nos agentom provokatorjem komunistične stranke, tudi če govorita še tako zapeljivo.

Z ničemer ne koristite Proletarca bolj kakor s pridobivanjem novih naročnikov.

Proletarec ima še veliko priateljev

V tej in v zadnjih dveh številkah so objavljeni izkazi in pa beležke o onih, ki nabirajo prispevke v tiskovni sklad, ter vsote, ki so jih poslali.</p

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v steklki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslov Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor..... Frank Zaitz
Business Manager..... Charles Pogorelec
Asst. Editor and Asst. Business Manager..... Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Strah pred socializmom

Senator Taft pravi, da ako se Zed. države umesajo v vojno, bomo dobili socializem. Roosevelt po njegovem mnenju to hoče. Vsa njegova socialna politika je socialistična, trdi Taft, in ako se je ne ustavlja, bo tradicionalnih ameriških ustanov in svobod-ščin konč. Privatna svojina postane stvar prošlosti.

Erazko kot Taft svare mnogi drugi. Vse gibanje, zapovedano pod imenom "America First", se bori pod geslom borbe za mir tudi proti "socialistični nevarnosti".

Ameriška reakcija s svojimi McCormicki, Fordi in Lindberghi se ne boji Hitlerjevega "narodnega socializma", ampak socializma, kakršnega zastopa angleška delavska stranka. Vsled tega strahu propagira, da naj Anglija sklene z Nemčijo sporazumi mir sedaj, ko so toriji še na krmilu, da bo s tem rešen sedanji sistem ne samo za Evropo nego tudi za Zedinjene države.

Herbert Morrison, ki je v angleški vladi minister narodne obrambe in eden izmed glavnih voditeljev angleške delavske stranke, je v odgovor na spletke reakcionarjev v Angliji in Ameriki dejal, da si starega reda nikakor ne bodo mogli obnoviti tudi če se s Hitlerjem takoj sporazumejo.

"Sistem, ki omogoča, da ljudstvo strada ob kupih izobilja, je obsojen pogrin", pravi Morrison in je resnično, Rooseveltov mirovni načrt vsebuje med drugim "svobodo pred pomanjkanjem". Morrison gre dalj, ker je socialist in poudarja, da tem doma in po svetu, da naj nehajo sanjati o nezljomljivosti sedanje gospodarske uredbe.

Svet producira vsega preveč, a tisti, ki delajo, pa imajo večinoma vsega premalo. Bodeti mi mora to hibo odpraviti in če to izvrši, bo iztrebil ne samo vzroke, radi katerih strada milijone ljudi, nego tudi vzroke za vojne.

Plutokracija se takega miru boji. Sedaj je v palacah in živi v kraljevskem razkošu brez dela in brez truda. Bogastva so njeni poseli. Nima ne skrbi, ne strahu, razen pred ljudmi. Kaj, če pride ta masa enkrat na vrh! Konec bo kraljevskega razkoša za one, ki ne delajo in nič več ne bo pomanjkanja med onimi, ki producira.

V tem strahu zahteva plutokracija mir. Ne zato, ker je zoper vojno, ampak vsled strahu, kaj bo z njo, če se bo vojna vleka v nedogled in fašizem propade!

Tudi Morrison in vsi drugi delavci so za mir. Vojne niso oni povzročili, zato hočejo tak mir, v katerem bodo vzroke, zato odpravljene. Angleška delavska stranka se je na svoji prošli konvenciji izrekla za mirovni program, v katerem se ne sme ponoviti nobene napake versaillske, "mironve" konference.

In čisto na kratko je poudarila geslo, da ne sme ljudstvo nič več ginevati od glada, ker je živil preveč, in ne prezebat, ker je oblike v izobilju.

Socializem prodira in oni, ki se ga najbolj boje, delujejo kolikor morejo, da obvarujejo Hitlerja in njegov nacizem.

Izstop Francije iz društva narodov

Francoska vlada v Vichiju je 19. aprila to leto oznanila, da Francija izstopi iz društva narodov.

Do časa, ko je Italija napadla Etiopijo in dotlej, ko je Rusija napadla Finsko, je bila Francija v društvu narodov vodilna država. Kontrolo nad ligo si je delila z Anglijo.

Društvo narodov ni nobenkrat bilo tisto, za kar si ga je zanimal Wilson, nego orodje Francije in Anglije. Nemška republika je bila vanjo pripuščena šele pozneje, toda je bila prezrača in občevali so z njo tako, da je imela vedno občutek manjševnosti in premagance.

To je šlo nekaj časa, dokler se ni na vzhodu ojačala Japonska in je začel v Evropi rogoviliti fašizem.

Sedaj ni v društvu narodov nobene velesile več razen Anglije, ker so Japonska, Italija in Nemčija iz nje izstopile, Rusija je bila "črtana". Zed. države pa sploh nikoli pristopile niso.

Društvo narodov, ustvarjeno v Versaillesu, se je razstrel, ker je bilo brez trdnega temelja. Sploh to ni bilo društvo narodov, nego le imenovalo se je tako. Ako bi bila Francija takrat, ko je sklepala z nemško republiko mir, pametna, ji sedaj ne bi bilo treba izstopiti iz nečesa, kar si je sama pripravila, in njenja vlada bi bila še lahko v Parizu, namesto da je Hitlerjeva jetsnica v Vichiju.

Svet se spreminja. Tehnika kar brzi v izpremembah. Ljudje se pomikajo še vedno kakor starodavni romarji.

Predno moremo med narod enotno, moramo biti na jasnem sami s seboj, ali smo enotni v načelih, ali smo za en in isti program in da li imamo ene in iste namene ter cilje.

Napačno je, ako bi vsakdo le o sebi mislil, da je v pravem in drugih, ki niso natančno njegovega mišljenja, pa da so na krivih potih.

Predno moremo med narod enotno, moramo biti na jasnem sami s seboj, ali smo enotni v načelih, ali smo za en in isti program in da li imamo ene in iste namene ter cilje.

Napačno je, ako bi vsakdo le o sebi mislil, da je v pravem in drugih, ki niso natančno njegovega mišljenja, pa da so na krivih potih.

SESTANEK NA BRENNERSKEM PRELAZU

V predčetku prejšnjega tedna sta se na brennerskem prelazu spec. scila na posvetovanje Mussolini in Hitler. S saba sta imela ministri vranjih zadev in nekaj vojnih veččakov. Posvetovala sta se, kako poraziti Anglio čimprej, predno se Zed. države umesajo v vojno na njeni strani, o gradivu "novega reda" v Evropi, o Japonski, in pa o njunih odnosih do Sovjetske URSS. Hitler se zaveda, da podjarmljenci dežel ne sme prepustiti gludu, tako si jih hoče obraniti, pa prisika na Stalina, da mu naj pomaga prhranjevati Evropo z ukrajinskimi žitnimi.

Na sliki na levi je "duce" in na desni pa nemški "fier".

Zapisnik konference Prosvetne matice in J. S. Z. dne 27. aprila 1941 v Milwaukeeju, Wisconsin

Tajnik Anton Garden otvoril je predavanje na temo "Socializem in Evropa".

Nominacija za predsednika se je sprejel Martin Judnich iz Waukegan. Izvoljen soglasno.

Zapisnikarico sprejme izmed vseh predlaganih le Angelina Zaitz iz Chicaga. Predsednik jo proglaši izvoljenim.

Tajnik Garden predčita se znamenitostim. Priglašeni in navzoči so od društva SNPJ sledete:

Frank Zaitz, druš. št. 1, Chicago; Anton Tratnik, Joe Retonja in John Jenko za št. 16, Milwaukee; Martin Judnich za št. 14, Waukegan; Chas. Pogorelec za št. 39, Chicago; Frances Vider za št. 102, Chicago; Anton Demshar in Mrs. Pugel za št. 104, West Allis, Wis.; Mary Musich, Christina Mosley in Josephine Slapnik za dr. št. 192, Milwaukee; Louis Maren, druš. št. 234, Milwaukee; John Spendal, druš. št. 344, Sheboygan, Wis.; Joseph Drasler, št. 559, Chicago; Lillian Potochnik in Dorothy Judnich, št. 568, Waukegan, Ill.; Joseph Radel in John Gole, št. 686, West Allis.

Federacija SNPJ ciklaškega okraja Frank Alesh.

Od druš. št. 3 JPZS, West Allis, John Rezel. Druš. št. 19 JPZS Christine Podjavoršek, Mary Cajmer, Mary Mihelčič in Mary Schuler.

Pevski zbor Sava, Chicago, Alice Artach.

Pevski zbor Naprej, Milwaukee, Frank Puncer.

Gospodinjski odsek SND, Waukegan, Josephine Podboy. Zastopnica zadružnega odseka Waukegan-No. Chicago istotko Josephine Podboy.

Klub št. 1 JSZ, Chicago, Anton Zaitz, Christina Turpin, Ch. Pogorelec in Frank Zaitz.

Pevski zbor SND, Waukegan, Lillian Potočnik in Dorothy Judnich.

Delegirani od eksekutive JSZ in Prosvetne matice Filip Godina, Frank Zaitz, Fred A. Vider in Angela Zaitz.

John Spendal iz Sheboygan je poročal, da ima nalogo posabiti zastopnike na tej seji, da se izreže prihodnjo konferenco obdržati v njihovi naselbini, namreč v Sheboyganu. Smatra, da će tudi je oddaljena, se vendar lahko potrudimo in v podpornih društvenih, označili svoje bodoče priredbe, očiščati uspevane mladiški krožki, kjer jih imajo, poročali, koliko je že storjenega v pomoč Jugoslaviji, kako delujejo za Jugoslavijo.

Porocila zastopnikov. — Vsi navedeni so bili od tajnika in predsednika klicani po redu pred omenjenega seznama in opisovali razmere v svojih društvenih, v naselbinah, o agitaciji za napredne liste, dalje koliko izvodov. Majskoga glasa so naročili, omenjali so kulturne prireditve, jubilejne slavje društvenih, delo na zadružnem polju in v podpornih društvenih, označili svoje bodoče priredbe, očiščati uspevane mladiški krožki, kjer jih imajo, poročali, koliko je že storjenega v Jugoslaviji, kako delujejo za Jugoslavijo.

John Spendal iz Sheboygan je poročal, da ima nalogo posabiti zastopnike na tej seji, da se izreže prihodnjo konferenco obdržati v njihovi naselbini, namreč v Sheboyganu. Smatra, da će tudi je oddaljena, se vendar lahko potrudimo in v podpornih društvenih, označili svoje bodoče priredbe, očiščati uspevane mladiški krožki, kjer jih imajo, poročali, koliko je že storjenega v Jugoslaviji, kako delujejo za Jugoslavijo.

John Spendal iz Sheboygan je poročal, da ima nalogo posabiti zastopnike na tej seji, da se izreže prihodnjo konferenco obdržati v njihovi naselbini, namreč v Sheboyganu. Smatra, da će tudi je oddaljena, se vendar lahko potrudimo in v podpornih društvenih, označili svoje bodoče priredbe, očiščati uspevane mladiški krožki, kjer jih imajo, poročali, koliko je že storjenega v Jugoslaviji, kako delujejo za Jugoslavijo.

John Spendal iz Sheboygan je poročal, da ima nalogo posabiti zastopnike na tej seji, da se izreže prihodnjo konferenco obdržati v njihovi naselbini, namreč v Sheboyganu. Smatra, da će tudi je oddaljena, se vendar lahko potrudimo in v podpornih društvenih, označili svoje bodoče priredbe, očiščati uspevane mladiški krožki, kjer jih imajo, poročali, koliko je že storjenega v Jugoslaviji, kako delujejo za Jugoslavijo.

John Spendal iz Sheboygan je poročal, da ima nalogo posabiti zastopnike na tej seji, da se izreže prihodnjo konferenco obdržati v njihovi naselbini, namreč v Sheboyganu. Smatra, da će tudi je oddaljena, se vendar lahko potrudimo in v podpornih društvenih, označili svoje bodoče priredbe, očiščati uspevane mladiški krožki, kjer jih imajo, poročali, koliko je že storjenega v Jugoslaviji, kako delujejo za Jugoslavijo.

John Spendal iz Sheboygan je poročal, da ima nalogo posabiti zastopnike na tej seji, da se izreže prihodnjo konferenco obdržati v njihovi naselbini, namreč v Sheboyganu. Smatra, da će tudi je oddaljena, se vendar lahko potrudimo in v podpornih društvenih, označili svoje bodoče priredbe, očiščati uspevane mladiški krožki, kjer jih imajo, poročali, koliko je že storjenega v Jugoslaviji, kako delujejo za Jugoslavijo.

John Spendal iz Sheboygan je poročal, da ima nalogo posabiti zastopnike na tej seji, da se izreže prihodnjo konferenco obdržati v njihovi naselbini, namreč v Sheboyganu. Smatra, da će tudi je oddaljena, se vendar lahko potrudimo in v podpornih društvenih, označili svoje bodoče priredbe, očiščati uspevane mladiški krožki, kjer jih imajo, poročali, koliko je že storjenega v Jugoslaviji, kako delujejo za Jugoslavijo.

John Spendal iz Sheboygan je poročal, da ima nalogo posabiti zastopnike na tej seji, da se izreže prihodnjo konferenco obdržati v njihovi naselbini, namreč v Sheboyganu. Smatra, da će tudi je oddaljena, se vendar lahko potrudimo in v podpornih društvenih, označili svoje bodoče priredbe, očiščati uspevane mladiški krožki, kjer jih imajo, poročali, koliko je že storjenega v Jugoslaviji, kako delujejo za Jugoslavijo.

John Spendal iz Sheboygan je poročal, da ima nalogo posabiti zastopnike na tej seji, da se izreže prihodnjo konferenco obdržati v njihovi naselbini, namreč v Sheboyganu. Smatra, da će tudi je oddaljena, se vendar lahko potrudimo in v podpornih društvenih, označili svoje bodoče priredbe, očiščati uspevane mladiški krožki, kjer jih imajo, poročali, koliko je že storjenega v Jugoslaviji, kako delujejo za Jugoslavijo.

John Spendal iz Sheboygan je poročal, da ima nalogo posabiti zastopnike na tej seji, da se izreže prihodnjo konferenco obdržati v njihovi naselbini, namreč v Sheboyganu. Smatra, da će tudi je oddaljena, se vendar lahko potrudimo in v podpornih društvenih, označili svoje bodoče priredbe, očiščati uspevane mladiški krožki, kjer jih imajo, poročali, koliko je že storjenega v Jugoslaviji, kako delujejo za Jugoslavijo.

John Spendal iz Sheboygan je poročal, da ima nalogo posabiti zastopnike na tej seji, da se izreže prihodnjo konferenco obdržati v njihovi naselbini, namreč v Sheboyganu. Smatra, da će tudi je oddaljena, se vendar lahko potrudimo in v podpornih društvenih, označili svoje bodoče priredbe, očiščati uspevane mladiški krožki, kjer jih imajo, poročali, koliko je že storjenega v Jugoslaviji, kako delujejo za Jugoslavijo.

John Spendal iz Sheboygan je poročal, da ima nalogo posabiti zastopnike na tej seji, da se izreže prihodnjo konferenco obdržati v njihovi naselbini, namreč v Sheboyganu. Smatra, da će tudi je oddaljena, se vendar lahko potrudimo in v podpornih društvenih, označili svoje bodoče priredbe, očiščati uspevane mladiški krožki, kjer jih imajo, poročali, koliko je že storjenega v Jugoslaviji, kako delujejo za Jugoslavijo.

John Spendal iz Sheboygan je poročal, da ima nalogo posabiti zastopnike na tej seji, da se izreže prihodnjo konferenco obdržati v njihovi naselbini, namreč v Sheboyganu. Smatra, da će tudi je oddaljena, se vendar lahko potrudimo in v podpornih društvenih, označili svoje bodoče priredbe, očiščati uspevane mladiški krožki, kjer jih imajo, poročali, koliko je že storjenega v Jugoslaviji, kako delujejo za Jugoslavijo.

John Spendal iz Sheboygan je poročal, da ima nalogo posabiti zastopnike na tej seji, da se izreže prihodnjo konferenco obdržati v njihovi naselbini, namreč v Sheboyganu. Smatra, da će tudi je oddaljena, se vendar lahko potrudimo in v podpornih društvenih, označili svoje bodoče priredbe, očiščati uspevane mladiški krožki, kjer jih imajo, poročali, koliko je že storjenega v Jugoslaviji, kako delujejo za Jugoslavijo.

John Spendal iz Sheboygan je poročal, da ima nalogo posabiti zastopnike na tej seji, da se izreže prihodnjo konferenco obdržati v njihovi naselbini, namreč v Sheboyganu. Smatra, da će tudi je oddaljena, se vendar lahko potrudimo in v podpornih društvenih, označili svoje bodoče priredbe, očiščati uspevane mladiški krožki, kjer jih imajo, poročali, koliko je že storjenega v Jugoslaviji, kako

MISKO KRAJEC:

Do Podturna je 700 km

(Nadaljevanje in konec.)

Zamislil se je nad to mojo ugotovitvijo. Zdela se mu je verjetna, čeprav zagonetna.

Cigani so igrali skoraj brez prestanka. Štrbad nama je našel v pila sva z neko željo in razpoloženjem. Saj tudi mora, če ti igrajo tako lepe hrvaške pesmi. Štrbadu so se oči svetile, kimal je ciganom in bi se z njimi takoj pobrati, če bi trebalo. Ko je šel trenutek ven, sem videl, da ga močno zanaša po sobi.

Ko se je vrnil, se je nad nečem zamislil, se naposled naglavil do mene in vprašal:

'Kam pa so šla vsa dekleta?'

Pogledal sem ga. Potem sem razumel. 'Tu nimajo deklet.'

'Tako? Kje pa?'

'Morava ven, na Košinsko polje.' Kimal je in se spet zamislil. Poklical je gospodarja in plačal. Tudi cigane je odpravil z drobižem. Dejal mi je jasno:

'Greva.'

Sledil sem mu. Po vsej ulici nič govoril. Tudi name se ni oziral. Kakor bi šel sam po Zagrebu in nekaj premišljeval.

Ljudem se je včasih izgobal, včasih pa brez pažnje šel naprej in se zadol ob koga. Košinsko polje je poznal. Po njem je prenašal tablice z streljanje, nekajkrat pa je tam tekal okoli in se močno znojil po razvalem pašniku.

Na Košinskem polju je ležal večerni mrak. Rahel odsev večerne jesenske zarje je prihajal prek Kruševca od Kopaonika. Pred nama na jugu je stal Jastrebac, ki je bil, zavit v modro kopreno, podoben ogromni piramidi. Za Košinskem poljem je rasinska kotlina, tam je naselje Bivolje. Od tam je prihajal odsev električnih luči ob cesti. Vidne se bili samo prve hiše, druge leže v kotlini. Košinsko polje je bilo ena sama ravnina ploskev, odeta v mrak, dotikajoča se kruševačkih hiš, vasi Mudrakovca in Bivolja ter planine Jastrebaca. Na severu pa so počivali z drevjem pokriti hribi Sumadije.

Obstala sva pred pritlično postilno s prelepim naslovom. Okna so bila zagrnjena z rumeno zaveso kakor okna v vaku. Odznotraj je zvenela ciganska godba. Nekdo je ob zvokih te godbe prepel kričavo madžarsko pesem.

'Ali siš?' je vzkliknil Štrbad. 'Tu so Madžari.'

Ne menec se za to, kaj bom rekel, je odpril duri in obstal na pragu. Pri mizah je sedelo nekaj moških gostov, poleg njih ali pa zase so sedela dekleta v živobarnih svilenih dolgih oblekah, se zvedavo ozrle proti durim, ne da bi se jim obraz vsak malo spremeni.

Štrbada je zaneslo nazaj ven. Premežjival je z očmi.

'Tu so sama gospoda,' je dejal nekam klavrnco. 'Ali ni nujno kakšne kmečke gostilne?'

'To je vendar.'

Spet je odpril duri in obstal na pragu. Videv je bil, da se še

vedno ne more sprijazniti s tem dejstvom. Napisel je krenil po sredi sobe dalje. Šele pri mizah se je ustavil, se zagledal v dekleta v svilenih oblekah in jim nekaj pomežjival; te so ga gledale z nekam dolgočasnim mirnim pogledom. Clovek, ki je prepel malo prej madžarsko pesem, se je zavallil za mizo, dekla mu je sedlo na kolena in se ga oklenilo okoli vrata. Tedaj je Štrbad rekel ciganom:

'Tisto igrajte: Kumek moj dragi!'

Cigani niso prav nič pomislili. Spogledali so se in že je prišel sveti Martin. To je Štrbada zaneslo. Bil je ves ginjen in navdušen hkrat. Obrnil se je do mene in rekel:

'Ali ni tako kot bi bil v Zagrebu? Se tam ne igrajo tako lepo!'

Sedla sva za mizo. Pomežjival je dekletom in še zavadel se ni, ko je pristopilo k mizi dekle dvajsetih let, dolge, sloke postave, se nasmehnilo ter prislo, če sme prisesti.

Štrbad je pomahal, kar naj bi značilo, da lahko in že se je nagnil k njej in vprašal:

'Odkod pa ste vi, gospa?'

Dekle se je nasmehnilo, se ozrolo, potem pa reklo: 'Iz Čakoveca.'

'Kaj?' je skoraj zatulil in se male dvignil. Gledal jo je nekaj časa, kot bi ne verjel. 'Iz Čakoveca? Čigava pa?'

'Eržika kem,' se je dekla izognilo pravemu odgovoru.

'Veste, jaz sem v Čakovcu pri Totu služil. Čakovec poznam tako dobro kot Podturn. Samo ime mi povejte in vam takoj povem, kje je ta ali ona hiša.'

Dekle je bilo sicer dovolj zgovorno, o Čakovcu mu pa mnogo vendar ni povedalo. Sicer je pa ni dolgo izprševal.

Naročil ji je hruševca, ker je rekla, da vira ne piče, midva pa sva dobila liter vina in cigaret. Ko mu je Čakovčanka zlezla v naročje, se je vse predal njenemu čaru in opoju ter jo držal prek prsi. O kasarni sti večer ni hotel slišati. Nisem ga mogel spraviti od tam.

Opolnoči ga je patrola privela in ga zaprla, ker je bil pisan in je razgrajal. Zjutraj se ves poklapal vrnil v četo. Postavil se je k puškom in mrko gledal.

'Ali imaš pol cigarete,' me je vprašal, ko sem prišel mimo.

Dal sem mu celo. O minulem večeru ni povedal ničesar.

Zdaj v vlaku sem se spomnil Eržike iz Čakoveca in ga vprašal po njej.

Zganil se je; gledal me je nekaj časa. Potem je sklonil glavo. Zdi se mi, da ga je oblika rahla rdečica, češ, da tudi tega nisem pozabil.

'Ali si jo še kdaj srečal?'

'Sem vraga,' je dejal tih.

'Pomisli, rekla mi je, da bo imela otroka in da sem jaz oče. Da se bo vrnila v Čakovec, ko jaz odslužim. Tam se bova poročila, mi je rekla.'

Ob koncu prejšnje vojne je Nikola Pašić v imenu Srbije zahteval Štrbad v Albaniji in Skadarsko jezero ob Crni gori za svojo deželo. Dobil je del jezera, toda Štrbad, ki ima okrog 30,000 prebivalcev, je ostal Albaniji. Ko sta dne 6. aprila letos udarili Nemci v Italija na Jugoslavijo, so jugoslovanske čete marširale proti Štrbadu in ga okupirale. Po par dneh so ga morale zapustiti. Sedaj je pod Italijo ne samo vsa Albanija, nego tudi sosedna Crna gora in precejšnji del grškega obrežja.

P

In če pride?"

"Ne, saj je ne bo. Čemu bi hodila, ko ji je tam mnogo boljše. Sicer sem ji pa potlej povedal, da nisem iz Podturna. Ampak sem ji samo lagal. Da sem iz Zagreba, sem rekel. V Zagrebu me pa lahko išče." Rahlo je se nasmehnil.

"Toda, če ima res otroka?" sem vprašal.

Zamislil se je globoko.

"Ne," je odkimal. "Pri Novski sem padel. Potem so me odpeljali. Občina je plačala, hvala Bogu. Ko so me klicali v aprilu spet nazaj, so mi poslali brezplačno karto in zdaj na koncu sem imel tudi brezplačno."

"Ali bi še kdaj šel peš tako daleč domov?" sem se mu smejal.

"O!" je vzkliknil, "domov kadarkoli." Smejal se je zadovoljno.

"Koliko pa imaš sedaj do Podturna?"

"Samo dve uri in pol."

"Ne boš omagal?"

"Ne, zdaj ne... saj bi bil tudi do tam prišel peš, pa sem obolel. To je pa samo šestnajst kilometrov."

Segla sva si v roke, še cigareto sem mu prizgal. "Enkrat si mi obljudil lepih deklet v Podturnu," sem mu dejal. Smejal se je. "Pridi, je dejal, boš videl, da imamo lepa dekleta." Pospremil me je do vlaka, ker se je premaknil skozi vrata. Gledal je morda, če ne prihaja Eržika in prinaša otroka? Mogoče je že odšla v Podturn na njegov dom? Lahač je vse do vrat, kar je rekel, da je iz Zagreba in se je raje napotila v Podturn. V Podturnu ga prej in laže najde.

"Kdaj si prišel domov?" sem vprašal.

"Kaj si se še enkrat vrnil tja z dopusta?" sem se začudil.

"Sem. Poklical mi so."

Z dopustom je bilo tako: kmalu po obisku mesta proti koncu novembra so Štrbadu rekli, da gre lahko na dopust, če ima denar. Prisegel je, da ima denar, kakor je nekoč prisegal, da ima četvero otrok. Saj se mu je ponudila prilika, da pride spet v Medmure. Dobil je izkaznico za četrtnsko vožnjo in zvečer ga ni bilo več v kasarni. Naslednjega dne opoldne sem ga našel spet pri puškah. V rokovu je skrival končič cigarete. Bil je ves potepitan.

"Kaj je Miško? Nisi odšel domov?" sem ga vprašal.

Odkimal je. Potem je dejal:

"Do Stalača sem se pripeljal. Tam so me ven vrgli in nazaj."

"Zakaj pa?"

"Karto sem izgubil," je pojasnil. Razjokal bi se bil človek nad njim. Tako lepo priliko je zamudil. Kako lahko bi se sprehajal po Medmure, zdaj pa spet tu. Počasi pa sem vendar izvlek iz njega, da kartes sponih ni kupil, ker ni imel denarja, temveč se je hotel takoj peljati do Zagreba, kjer je tedaj imel brata. Namesto, da bi v Stalaču sedel na prihodnji vlak proti Beogradu, se je vrnil k nam v Kruševac. Ves dan je bil nesrečen.

"Ali imaš, da mi posodiš?" me je zaprosil. Ne, več kot deset dinarjev nisem imel. To sem mu dal. Rekel sem mu, naj gre v mestu in si izprosi. Ali pa je

v Podturn. Jaz bi šel, če bi smel. Saj ni tako daleč. 700 kilometrov, česa pa ima dovolj.

Zvečer je izginil iz kasarne. Ni ga bilo nazaj. Od tedaj ga nisem dozajd več videl.

"Kako si prišel tedaj do Podturna?"

"Peš," se je nasmehnil.

"Vse do Podturna?" sem ga pogledal.

"Ne," je odkimal. "Pri Novski sem padel. Potem so me odpeljali. Občina je plačala, hvala Bogu. Ko so me klicali v aprilu spet nazaj, so mi poslali brezplačno karto in zdaj na koncu sem imel tudi brezplačno."

"Ali bi še kdaj šel peš tako daleč domov?" sem se mu smejal.

"O!" je vzkliknil, "domov kadarkoli." Smejal se je zadovoljno.

"Koliko pa imaš sedaj do Podturna?"

"Samo dve uri in pol."

"Ne boš omagal?"

"Ne, zdaj ne... saj bi bil tudi do tam prišel peš, pa sem obolel. To je pa samo šestnajst kilometrov."

Segla sva si v roke, še cigareto sem mu prizgal. "Enkrat si mi obljudil lepih deklet v Podturnu," sem mu dejal. Smejal se je. "Pridi, je dejal, boš videl, da imamo lepa dekleta." Pospremil me je do vlaka, ker se je premaknil skozi vrata. Mogoče je že odšla v Podturn na njegov dom? Lahač je vse do vrat, kar je rekel, da je iz Zagreba in se je raje napotila v Podturn. V Podturnu ga prej in laže najde.

"Kdaj si prišel domov?" sem vprašal.

"Sem. Poklical mi so."

Z dopustom je bilo tako: kmalu po obisku mesta proti koncu novembra so Štrbadu rekli, da gre lahko na dopust, če ima denar. Prisegel je, da ima denar, kakor je nekoč prisegal, da ima četvero otrok. Saj se mu je ponudila prilika, da pride spet v Medmure. Dobil je izkaznico za četrtnsko vožnjo in zvečer ga ni bilo več v kasarni. Naslednjega dne opoldne sem ga našel spet pri puškah. V rokovu je skrival končič cigarete. Bil je ves potepitan.

"Ali imaš, da mi posodiš?" me je zaprosil. Ne, več kot deset dinarjev nisem imel. To sem mu dal. Rekel sem mu, naj gre v mestu in si izprosi. Ali pa je

v Podturn. Jaz bi šel, če bi smel. Saj ni tako daleč. 700 kilometrov, česa pa ima dovolj.

Zvečer je izginil iz kasarne. Ni ga bilo nazaj. Od tedaj ga nisem dozajd več videl.

"Kako si prišel tedaj do Podturna?"

"Peš," se je nasmehnil.

"Vse do Podturna?" sem ga pogledal.

"Ne," je odkimal. "Pri Novski sem padel. Potem so me odpeljali. Občina je plačala, hvala Bogu. Ko so me klicali v aprilu spet nazaj, so mi poslali brezplačno karto in zdaj na koncu sem imel tudi brezplačno."

"Ali bi še kdaj šel peš tako daleč domov?" sem se mu smejal.

"O!" je vzkliknil, "domov kadarkoli." Smejal se je zadovoljno.

"Koliko pa imaš sedaj do Podturna?"

"Samo dve uri in pol."

"Ne boš omagal?"

"Ne, zdaj ne... saj bi bil tudi do tam prišel peš, pa sem obolel. To je pa samo šestnajst kilometrov."

Segla sva si v roke, še cigareto sem mu prizgal. "Enkrat si mi obljudil lepih deklet v Podturnu," sem mu dejal. Smejal se je. "Pridi, je dejal, boš videl, da imamo lepa dekleta." Pospremil me je do vlaka, ker se je premaknil skozi vrata. Mogoče je že odšla v Podturn na njegov dom? Lahač je vse do vrat, kar je rekel, da je iz Zagreba in se je raje napotila v Podturn. V Podturnu ga prej in laže najde.

"Kdaj si prišel domov?" sem vprašal.

"Sem. Poklical mi so."

Z dopustom je bilo tako: kmalu po obisku mesta proti koncu novembra so Štrbadu rekli, da gre lahko na dopust, če ima denar. Prisegel je, da ima denar, kakor je nekoč prisegal, da ima četvero otrok. Saj se mu je ponudila prilika, da pride spet v Medmure. Dobil je izkaznico za četrtnsko vožnjo in zveč

ZVONKO A. NOVAK:

ČEZ DRN IN STRN

UKRAJINA

vjetki Rusiji se morajo otroci učiti najmanj dveh jezikov.

Ukrajinci so ponosni na svoje tradicije in svoj narodni jezik. Ukrajina ima svoje geve in svoje pisatelje. Stopatinjavajsetnica tistega dneva, ko je bil rojen Ševčenko, ukrajinski pesnik svobode in bratstva, se je pravkar obhajala. Ševčenko je bil ljudski pesnik v pravem pomenu besede. Izšel je iz preprostega naroda; živel je v trpelji z njim. Vse okoliščine njegovega življenja so ga neločljivo vezale nanj. Z veliko težavo je priboril svobojo, med tem ko sta njegov brat in njegova sestra v njegovo veliko žalost ostala še nadalje sužnja. Njegovo veliko veselje do pesništva in slikanja ga je umsko tako povzdignilo, da se je odlikoval v vseh umetnostih. To je njegovo hrepenjenje in kompenzacija po družbi, v kateri bi naj ne bilo ne gospodarjev ne sužnjev, je bilo oblastim nekaj tako nezasluženega in strašnega, da so ga v lastnosti navadnega vojaka poslale v pregnansko. K tisti kruti obsojni je bil se posebej dodana carjeva odredba, po kateri mu je bilo prepovedano pesnikovati in slikati.

Ševčenkove besede so segale njegovemu ljudstvu globoko v srce. Kar je Rusom Puškin, je Ševčenko Ukrajincem. Ta je razgrnil silno bogastvo narodove govorice ter podal neovršljiv dokaz o milobi in zvočnosti ukrajinskega jezika. Njegov grob gori nad Dnjeprom je postal prava božja pot ukrajinskega ljudstva.

Sevčenkove besede so segale njegovemu ljudstvu globoko v srce. Kar je Rusom Puškin, je Ševčenko Ukrajincem. Ta je razgrnil silno bogastvo narodove govorice ter podal neovršljiv dokaz o milobi in zvočnosti ukrajinskega jezika. Njegov grob gori nad Dnjeprom je postal prava božja pot ukrajinskega ljudstva.

Sevčenkove besede so segale njegovemu ljudstvu globoko v srce. Kar je Rusom Puškin, je Ševčenko Ukrajincem. Ta je razgrnil silno bogastvo narodove govorice ter podal neovršljiv dokaz o milobi in zvočnosti ukrajinskega jezika. Njegov grob gori nad Dnjeprom je postal prava božja pot ukrajinskega ljudstva.

Toda tudi ta nevihta se je prevedrla in Hitler bi danes ne

mogel najti nobene "pete kolone" v Ukrajini, tudi če bi rzu bilo morda mogoče zbrati majhno silo iz pol milijona Rutenec, da bi se zakadil z njo v ljudstvo, ki steje nad 30 milijonov duš in nosi ukrajinsko ime v Sovjetski Rusiji.

Ukrajinsko glavno mesto Kiev je sila zanimivo, a njegovo prebivalstvo, ki ga je nad en milijon, pa še vse bolj.

Njegove prodajalne so prostore, velike, sijajno razsvetljene, čiste do zadnjega kotička in moderne, kakor so moderne ong v New Yorku, Chicago ali Londonu.

Po trgovinah z jestvinami so te že toliko pripravljene, da jih je treba gospodinji deti samo še v peč, s čimer ji je seveda mnogo dela prihranjenega.

Knjigarne imajo posebne sobe za otroke z udobnimi stoli, ki so z mehkim usnjem prepeti. Tu otroci lahko čitajo in pregledujejo knjige, ki jih namejajo kupiti. Izurjene pomočnice so jim vedno pri rokah, da jim svetujejo in pomagajo pri izbiranjem.

V otroških palačah se razstavljajo risarska in slikarska dela ukrajinskih otrok. Ukraini je čut za lepote prirojen. Njene krasne vezenine slovio po celem svetu. Ukraina se odlikuje v mnogih oblikah umetnosti, posebno v glasbi. Slovita glasbenika akademija v Odesi daje veliko število odlikovanih otrok in med temi je vedno nekaj takih, ki odnašajo prvenstvo tudi z mednarodnih tekem.

Kiev je sila ponosen na stare in veličastni samostan, ki mu pravijo Layra. Ta se sedaj rabiti za propagando, ki stremi za tem, da si ljudstvo izbjibe vse verske vraže iz glave. Tu ti počnejo zaklopna vrata in vrvice, s katero je duhovnik nekaj sprožil, da se je poten svetnika podoba lepo priklanjala osumljujuči in praznoverni kmetom, če je bil ujhen dar vreden takega čudeža.

Na jugovzhodu bogate Ukrajine se okoli Odese raztezajo neskončne stepi, ki jih sedaj obdelujejo po sistemu skupnega kmetovanja. Pridelki in govorina se enakomerno razdelijo med kmete. Kadar je letina dobrá, je tista razdelitev bogata. Z ameriškega vidika pa je plačevanje kar nekam šudno in skoraj neverjetno. Človek, ki ravna vlačnik, in izurjeno dekle, ki ima prasiče v oskrbi, prejmeta več kakor upravitelje skupne kmetije.

Vasice so čiste, edne in snažne. Lične hišice, navadno lesene, stojijo precej daleč druga od druge, da so tako bolje zavarovane pred ognjem. Vsa-

ki imata svoj kos sveta, na katere se lahko redijo domače živali individualno.

V otroško oskrbovalnico oddajajo materje svoja deteta, da so ta tamkaj v oskrbi skušene in skrbne ženske čez dan, ko one delajo na polju.

Radio, gramofon in bicikelj, vse te reči niso sedaj nič tujega tem kmečkim vaščanom.

Sedemindvajset tisoč takih skupnih kmetij se razteza sedaj čez stepi in pas černe prsti. Ukraini se ni treba več batiti lakote in nobena izpremembna na Ruskom ni večja od te.

Taka je dandas ta sovjetska žitnica. Kaj je bila nekdaj, da je nam znano. Kaj bo zo južni, ne vemo. Ali će naj sodimo po njenih sedanjih razmerah, lahko rečemo, da bo še veliko boljša, bogatejša, srečnejša in v kulturnem oziru še popolnejša. —ako ne bo kdo tako na glavo padel, da bi jo dal Nemcem v najem ali kako drugače zafučala.

Odsotna: Anton Zaitz in Joso Ovenc, ki sta sporočila, da ne moreta priti.

Predseduje Fred A. Vider. Zapisnik prejšnje se je sprejet.

IZ ZAPISNIKA SEJE ODBOROV J. S. Z., PROSVETNE MATICE IN PROLETARCA

dne 6. junija 1941

Redne seje odbora JSZ, Prosvetne matice in upravnega odbora JDTD, ki se je vršila dne 6. junija 1941, so se udeležili slednji: Joseph Drasler, Filip Godina, Kristina Turpin, Fred A. Vider, Frank Zaitz, F. S. Tauchar, Angela Zaitz, Ivan Molek, John Rak in Chas. Pogorelec.

Odsotna: Anton Zaitz in Joso Ovenc, ki sta sporočila, da ne moreta priti.

Predseduje Fred A. Vider. Zapisnik prejšnje se je sprejet.

Poročilo upravnika-tajnika Pogoreleca

S. Pogorelec je poročal podrobno o vseh oddelkih sledenje:

JDTD.—Situacija pri listu ni mnogo spremenjena. Zadnje čase smo organizirali kampanjo za zbiranje v tiskovni sklad in kajpada tudi agitacijo za nove naročnike. Obrnili smo se s posebnim apelom na okrog 270 sodržugov in somičljenikov.

Odživ je danes, posebno glede tiskovnega fonda, je dokaj zavoljiv, ne pa tako glede novih naročnikov, kar znači, da bo treba še mnogo napora, predno pridome na tisto število, koton smo ga imeli pred krizo.

Z Majskim glasom smo izložili povoljno, posebno kar se oglasovati. Teh smo dobili za \$116.50 več kot predlanskim,

ko je bilo za to publikacijo normalno leto. Vsega skupaj smo dobili oglasov za \$969.50,

v primeri z \$853.00 v l. 1939.

Majskoga glasa imamo na rokah še okrog 175 iztisov.

Koliko bo prebitka bo poročana pozneje, ko bodo vsi oglasi in vse naročnini razmer.

Tajnikova izvajanja so vzetna na znanje.

Nadzorni odbor. — Frank S.

Tauchar poroča, da so poslovne knjige pregledali vsi trije člani nadzornega odboka in ugotovili, da so v redu.

Keledar. — Sklenjeno, da se

za tiskati isti tiskarni (Adriji), kakor prejšnja leta. Zaitz

poroča, da za v prihodnji leti nima še nič sotrudnikov iz starega kraja. Vzrok je vojna.

Potrudil pa se je, da jih dobije tukajšnjimi rojaki.

Naš dolg tiskarni in za kliješte v Majskem glasu je znašal koncem maja \$1,155.54; v blagajni imamo v gotovini \$303.55.

Naše tirjatve na oglasih v listu in v Majskem glasu ter na naročnini slednjega znašajo še približno \$300, tako da naša obveznosti še vedno presegajo vsto \$500.00. Koliko nam bo še prinesla kampanja v tiskovni fond je težko reči. Je pa gotovo eno, in sicer, ker so se tudi dohodki pri JSZ precej znižali, da bo silno težko imeti nastavljenje tri osebe v uradih iz enostavnega vzroka, ker ne bo dovolj dohodkov za vse tri, daso vse tri potrebne. Treba bo iskatki nove virje dohodkov in to si danem momentu edino v tem, da bi šel kdo na pot, ali pa da se najame potovalnega zastopnika, aka ga je mogoče dobiti in se mu da primerna plača.

Finančno poročilo o stanju družbe za leto 1940 in za zadnjih šest mesecev 1940 je bilo podano zadnjo sejo. Knjige je pregledal nadzorni odbor.

Glede koledarja za leto 1942 je potreben zaključiti na tej seji, komu ga damo v tisk.

Cene papirju se višajo, pa bi tiskarna rada, da ji naš odlok kmalu sporočimo.

JSZ.—Pogorelec poroča, da

vzliči znižanje članarine novi člani ne pristopajo sami od sebe.

Treba bo podvzeti potrebne

agitacijske korake tudi v tem

oziru. Razprave o tem so se udeležili vsi navzoči. Enako tudi

z posebno pouddarjal Filip

Godina. Priporočal je J. Drasler, da naj bi tudi on podvzel

pol nalogu. Naselbine, ki bi jih

bilo vredno obiskati, sta med

drugimi posebno Milwaukee in

Detroit. Tudi v Cleveland bi bilo dobro iti, čeprav imamo tam

precej agitatorjev. K temu

govore še Tauchar, Angela

Zaitz, John Rak in drugi.

Stanje pri listu. Pogorelec

dodataj k svojemu prejšnjemu

porečilu, da je vsle finančnih

težko potrebno preudariti, kaj

naš storimo, da jih premostimo.

Po kratki razpravi sklejeno,

da naj o tem sestavi načrt

osobja v uradu in ga predloži prihodnji seji. Med tem pa

je pospešuje agitacijo in

ako le mogoče, naj kdo iz urad

obišče v ta namen sosedne

naselbine. Važnost takih pose

tev je posebno pouddarjal Filip

Godina. Priporočal je J. Drasler,

da naj bi tudi on podvzel

pol nalogu. Naselbine, ki bi jih

bilo vredno obiskati, sta med

drugimi posebno Milwaukee in

Detroit. Tudi v Cleveland bi bilo

dobro iti, čeprav imamo tam

precej agitatorjev. K temu

govore še Tauchar, Angela

Zaitz, John Rak in drugi.

F. Zaitz je dejal, da so na

poti v Ameriko predstavniki

ugovoslavanske vlade. Med nji

mi je menda tudi nekaj Sloven

cev, večinoma oziroma vsi le

klirki, ki so vztrajno podpirali

tudi prejšnje režime in pa fašizem.

Meni, da bi bilo

umestno izdati v imenu JSZ

proglas na naš narod. Omenju

tušak akcijo za relif v pomoč ju

goslovnemu ljudstvu, ki je

bolj na papirju kakor dejstvo,

čeprav so jo podvzeli podporne organizacije. Molek pou

zdarja, da je ta stvar še v začetku.

Upa, da bo uspela, če

bodo okoliščine količaj ugodne.

Vsi, ki so se obvezali ravnati se v smislu resolucije, kakršno so

prvotno odobrili zastopniki slovenskih podpornih organizacij.

V razpravo o tem so posegli

Godina, Angela Zaitz, Vider,

Pogorelec in Tauchar. Mnene

vse je, da naj se proglaša izda

ja hitro bomo uvideli, da mo

emo koristiti z njim.

PROLETAREC

CHICAGO, ILL., June 11, 1941.

IN THE NEWS

NLRB ORDERS ELECTIONS AT HARVESTER PLANTS

An order calling for elections in six plants of the International Harvester Co. was issued by the National Labor Relations Board in Washington last week.

The election will be held "as soon as possible within 30 days," the Board announced. Plants covered by the order are:

Rock Falls Works, Rock Falls, Ill.; East Moline Works, East Moline, Ill.; McCormick Works, Chicago; Milwaukee Works, Milwaukee, Wis.; Farmall Works, Rock Island, Ill., and West Pullman Works, West Pullman, Ill.

Production and maintenance employees at the six plants will vote on representation by the Farm Equipment Workers Organizing Committee, or by AFL federal locals, or by neither.

UAW PLANS FORD DRIVE THROUGHOUT COUNTRY

Pleased by the CIO's tremendous Labor Board election victory at the Ford Motor Co.'s River Rouge and Lincoln plants, leaders of the United Automobile Workers are making plans for extension of their organization drive to other Ford factories throughout the country.

The huge organizing staff is being kept intact, says Director Michael F. Widman, Jr., of the UAW-CIO Ford Organizing Committee, and assignments are being made to outlying parts and assembly plants.

GIANT STRIDES CREDITED UNIONS

Tremendous advances have been made by organized labor in basic industries that a few years ago were mainly "open shop," the Department of Labor revealed in a report issued last week.

It showed that union agreements now cover over three-fourths of the automobile and electrical equipment industries, two-thirds of iron and steel, aluminum and rubber plants, more than half of the private shipyards, and a third of aircraft, machine tools and metal mining.

Unionism is gaining so rapidly that even these figures will soon be out of date, it was asserted. At the present rate, some of these industries, the report indicated, may before long be-

PROFITS BREED TREASON

"Get the gelt!" "Wouldn't you do it if you had the chance?..." "If you have the brains you have a right to it." Those were the slogans that kept workers befuddled and prepared individuals for treason.

We urged cooperation and brotherhood. But our opponents—respectable ladies and gentlemen!—insisted that stealing from workers was honest so long as it was legal.

Well, you advocates of personal interest and competition, what can you expect? It was you who churlishly and disloyally refused to be your brother's keeper. It was you who answered Socialists with the libel that "every man for himself" was the standard of "human nature."

—Reading (Pa.) Labor Advocate.

Payrolls at All-Time High; Millions Idle

WASHINGTON.—Never before in the nation's history have as many workers been employed in factories as at the present time. The total has risen beyond the level of 1929, the previous high-water mark.

Nevertheless, there are somewhere between 6,000,000 and 9,000,000 men and women without jobs.

These are interesting highlights in government reports issued recently, revealing that more than 37,500,000 wage earners are now employed in non-agricultural pursuits. Another 10,000,000 are working on farms, bringing the total gainfully employed to 47,500,000, or considerably more than half of the population in the age group from 16 to 60 years.

YOUNGSTERS SEEKING JOBS

The figures cited do not cover several million persons in the Army and Navy or on WPA, NYA and CCC payrolls.

Government officials regarded as experts on employment declared that, in addition to the millions still unemployed, about 3,000,000 youngsters leaving class-rooms in June will be looking for permanent or vacation jobs.

Estimates of new job openings for the remainder of the year range from 2,000,000 to 3,000,000, but only a portion of them will be filled by persons taken from relief rolls.

Remember

Newsweek, United States News, The New Republic, and The Nation are union-printed magazines and all of them have features similar to Time, Click, Friday, Look, and Pic are also union and they have features similar to Life. Members and friends of organized labor are requested to favor these union-printed magazines in preference to the non-union Time and Life.

"May Herald"

Foremost English-Slovene Publication of the Day

80 illustrated pages of short stories, poems, and articles of general interest about our people and their activities throughout the past 36 years. For the small price of twenty-five cents, a bigger publication than you can buy anywhere on the news stands.

Order a copy or more and sell them among your reading friends.

Order from:

Proletarec

2301 So. Lawndale Ave.,

CHICAGO, ILL.

Campaign for Sustaining Fund in Full Stride

A glance at only two reports—one published last week and one in this issue—show conclusively that Proletarec's readers and friends have their newspaper at heart.

Last week's report on contributions to the Proletarec Sustaining Fund included Frank Sodnik's collection (Chicago), \$23.17; Joseph Snyo, Bridgeport, O., \$13.57; Anton Zornik, Herminie, Pa., \$4; and Jacob Lecinskiar, Dearborn, Mich., \$4. A batch of contributions at one dollar or less were included in that report.

The report in this issue is topped off with the big collection made by Pete Benedict, Detroit, Mich., which filled three collection blanks and totaled \$58.50. Others are: Louis Barborich, Milwaukee, Wis., \$9.10; Jacob Ambrusich, W. Aliquippa, Pa., \$20.50; Anton Zornik, Herminie, Pa., \$4.10; Frank Strah, Lawrence, Pa., \$4; Leo Junko, Detroit, Mich., \$14.15; Branch 21, JSF, Arma, Kans., \$10.00; Anton Blazic, Fontana, Calif., \$3.00; Joseph Jez, Warren, Ohio, \$1.80; Anton Janovich, Cleveland, O., \$6.00; Martin Judnick, Waukegan, Ill., \$2.45; John Krebel, Cleveland, O., \$15.25; Branch No. 47 JSF, Springfield, Ill., \$5.00, and a number of dollar contributors, making this week's total \$161.85.

From these collections it is apparent that Proletarec has many supporters in all sections of the country, and with the advent of the summer picnic season, SNPJ Day, SNPJ and SSPZ conventions, and the various other summer gatherings of our people, there should be little difficulty in keeping this weekly list of contributions going at its present pace. This will be the surest way of freeing your labor newspaper out of its financial straits.

Proletarec Picnic Will Be Elaborate Event

CHICAGO.—The Proletarec Picnic which will be held on June 22, will afford those who have been attending indoor dances and programs all winter long one of the first opportunities to get out into the open air. And for that a more ideal spot than Kegi's Grove in Willow Springs is not to be found. It is spacious, wooded, clean, and located in one of Chicago's most beautiful suburb sections, far enough away from the city so that you can call it a drive into the country.

Last week the committee arranging the picnic met again and registered some definite decisions. Ray Rudman's four-piece orchestra was selected to play in the open air pavilion, starting at four o'clock in the afternoon. Before that time, or from the time that the grove will open immediately after twelve o'clock, a loud-speaker system will be in operation, enlivening the atmosphere of the grove and crowd. And while the young folks enjoy themselves on the dance floor, the older crowd will take a turn at balala and a special new game which will be introduced at this picnic for the first time ever played at any of our affairs.

While no special bus will transport our picnickers, no one need be inconvenienced inasmuch as the regular Bluebird buses go to Willow Springs every hour. Our picnic attenders can get a bus at Cermak and Crawford twenty minutes after every hour. Same bus stops at all through streets on 22nd. Fare to Willow Springs is 25¢ one way, 60¢ round trip.

That Kegi's grove will be a gay scene of jolly, happy picnickers on Sunday, June 22, is a foregone conclusion. Probably it is not necessary to do much more urging, as you have already made up your mind to attend.

This picnic is run annually for the purpose of boosting the labor newspaper Proletarec. Entire proceeds go into the Proletarec Sustaining Fund, which keeps the paper going during the summer months.

So remember that while you are enjoying your fill of fun in nature's own setting, you are also doing a little towards helping a good cause.

J. D.

Plan to Build Pan-American Fed. of Labor

Plans for prompt reestablishment of the Pan-American Federation of Labor to promote unity of thought and purpose among labor organizations in every nation in the Western Hemisphere were adopted by the Executive Council of the American Federation of Labor.

President William Green disclosed the A. F. of L. will send emissaries to every Latin-American country in the near future to solicit cooperation in this movement.

VISITORS

CHICAGO.—Visiting the Slovene Labor Center last week were Paul Serjunc, of Gillespie, Ill., and Frank Ermenc, from Milwaukee, Wisconsin.

THE MARCH OF LABOR

Social Security and the New Job

A check from the Federal Government comes each month to retired insured workers past 65 or to the families of insured workers who have died.

No. 8.

Since January 1, 1940, monthly checks from the Federal Government have been going to retired workers past age 65 who were insured under the Social Security Act. When the retired worker has a wife also past 65 years of age, the monthly income is increased by a half. When an insured worker has died since January 1, 1940, and left young children, monthly payments are made to his wife.

The amount of monthly retirement benefits received by an insured worker under the Social Security Act

Hearst Magazine Must Discontinue the 'Hooey'

WASHINGTON.—Hearst Magazines, Inc. and Good Housekeeping, a subsidiary, were ordered to cease and desist from using "seals of approval" and similar indications by the Federal Trade Commission here May 23.

The commission's order was issued after lengthy hearings and a campaign conducted against it by the Hearst newspapers which charged that the complaint was inspired by subversive characters within the administration.

"MISLEADING"

The commission found that the "tests" claimed by the magazine were phony, that the "guarantees" by the magazine were not guarantees at all, and that many of the ads appearing in the publication contained "false, deceptive, and misleading statements and representations."

The FTC's order directed the magazine to stop using the "seal of approval" or the word "recommended" unless the product has been adequately and thoroughly tested and when the seal is readily distinguishable from any other seals or emblems bearing a guarantee.

NEXT EVENT PROLETAREC PICNIC

Kegi's Grove, Willow Springs
Sunday, June 22

Consumer Notes

A COLUMN OF USEFUL HOUSEHOLD INFORMATION

FACTS ABOUT "ENRICHED" BREAD

Here are questions and answers about "enriched" bread from Consumers' Guide, publication of the Consumers' Counsel Division of the Department of Agriculture.

Q: What is enriched bread?

A: It is bread which has in it the vitamins and minerals present in "enriched" flour.

Q: What is enriched flour?

A: Enriched flour is white or near-white flour which has in it specified amounts of at least 2 vitamins, thiamin (B1) and nicotinic acid, and one mineral, iron. "Enriched" flour may also contain certain amounts of 2 other vitamins, riboflavin and Vitamin D, and 2 minerals, calcium and phosphorus, but these are not required.

Q: Should "enriched bread" be used in place of whole wheat?

A: No. If you prefer white bread, be sure it is enriched.

Q: Has "enriched" bread more food energy than plain white bread?

A: No. The vitamin and mineral additions do not change the energy value of bread.

Q: Will eating only "enriched" bread supply you with the necessary amount of the vitamins and minerals present in this kind of bread?

A: Not unless you eat an excessive amount. Then you would not be able to eat enough other foods, supplying

other vitamins and minerals your body needs.

Q: Should you eat more bread if you buy the "enriched" kind?

A: Not necessarily. The important thing is to eat well-balanced meals.

Q: Are "enriched" flour and "enriched" bread foods or medicines?

A: They are foods, not medicines. No curative claims should be made for these products.

MAKING UNPASTEURIZED MILK SAFE

Where, milk is not pasteurized health experts recommend that it be boiled before use or made safe by one of 3 ways.

(1) Boil the milk in a pan directly over the fire for 3 minutes while stirring constantly, and then cool immediately by placing the kettle in cold water, and then in the refrigerator.

(2) Place the milk in a double boiler and let it cook while the water in the lower pan boils for 8 minutes. Then cool it quickly.

(3) Punch a hole in the top of the bottle cap after pouring out a little milk. Then insert a thermometer and heat the milk at this temperature for a half hour. Then cool slowly and put the milk in a refrigerator.

These treatments not only eliminate the danger of milk diseases but delay souring of the milk.

ing workingmen progressive human beings.

Many of these advantages have been obtained only in our own generation. As we look back upon the past we should take courage and rejoice. But as we see the plans of foreign dictators to drive us back into the slavery from which we have emerged after a long struggle in its determination to save America—the land of the free—from the dominance of the dictators who have already conquered many of the democracies in Europe, and who look upon America with jealous eyes and with unfeigned covetousness.

—The Bridgemen's Magazine.

AFL, CIO MAY FLY ENVOYS TO BRITAIN

Representatives of the AFL and CIO may fly to England soon to confer with British labor leaders and survey labor's role in the war effort there.

According to present plans, the journey will be made by George Meany, secretary of the AFL, and Walter P. Reuther, official of the CIO's United Automobile Workers and author of the Reuther Plan for airplane production in the United States. Their flight will carry the approval of the heads of America's two major labor organizations—William Green of the AFL and Philip Murray of the CIO.

While details of the trip are still being completed and the personnel is subject to change, a definite announcement is expected soon. It may come directly from the White House. There is also a possibility that Col. Philip Fleming, wage-hour administrator, will accompany the labor spokesman.

Presumably one object of the visit will be to ascertain the degree to which British labor has gained a major voice in government councils since the start of the war. That issue has been vigorously debated here. In longer terms the American representatives may seek to lay some plans for permanent partnership with British labor in coming world developments.

LUCKY VISITOR

"It's as easy as ABC," says O. R. Hogue, manager, lighting and wiring sales, for Commonwealth Edison company as he shows Miss Gertrude Engel, 1142 Oakdale avenue, Chicago, how to use the convenient timer clock on the Westinghouse automatic electric range with which she was presented as the 700,000th visitor to the Home for Electric Living, 3305 North Marshfield avenue. Looking on is Paul E. Gallagher, manager of the house. Donor of the gift was the Westinghouse Electric Supply company. The demonstration house was closed Sunday, June 1, after attracting 702,733 visitors in a record two-year period.